

V
TOMAS

KARAS *ir* TAIKA

LEV TOLSTOJ

*Meilė ir kova, siaubas ir aistra, gyvenimas ir mirtis.
Tai knyga, kurią ne tik skaitai. Ją gyveni.*

– Simon Schama

V/TOMAS

KARAS *ir* TAIKA

LEV TOLSTOJ

Romanas

Iš rusų kalbos vertė
EDVARDAS VISKANTA

PIRMA DALIS

I

— *E*h bien, mon prince, Gênes et Lucques ne sont plus que des apanages, des dvarai, de la famille Buonaparte. Non, je vous prévienne que si vous ne me dites pas que nous avons la guerre, si vous vous permettez encore de pallier toutes les infamies, toutes les atrocités de cet Antichrist (ma parole, j'y crois) – je ne vous connais plus, vous n'êtes plus mon ami, vous n'êtes plus ištikimas mano vergas, comme vous dites*. Na, sveiki, sveiki. Je vois que je vous fais peur**, sėskite ir pasakokite.

Taip kalbėjo 1805 metų liepos mėnesį garsioji Ana Pavlovna Šerer, imperatorienės Marijos Fiodorovnos freilina ir artimoji, pasitikdama aukštą dignitorių kunigaikštį Vasilijų, kuris pirmas atvyko į jos vakarą. Ana Pavlovna jau kelios dienos kosėjo, ji sirgo gripu, kaip pati sakėsi (gripas tada buvo naujas žodis, retai kieno vartojamas). Laiškučiuose, kuriuos rytą išnešiojo liokajus su raudona livrėja, buvo parašyta visuose be skirtumo:

*Si vous n'avez rien de mieux à faire, Monsieur le comte (arba mon prince), et si la perspective de passer la soirée chez une pauvre malade ne vous effraye pas trop, je serai charmée de vous voir chez moi entre 7 et 10 heures. Annette Scherer***.*

* Na ką, kunigaikšti, Genuja ir Luka tėra Buonapartų šeimos dvarai¹. Ne, aš jus įspėju, jeigu man nepasakysite, kad pas mus karas, jeigu jūs dar leisite sau ginti visas šlykštybes, visus žiaurumus to Antikristo² (iš tiesų aš tikiu, kad jis – Antikristas) – aš jūsų nebepažįstu, jūs nebesate ištikimas mano draugas, jūs nebesate mano vergas, kaip sakotės. (*Pranc.*). – *Autoriaus išnaša. Toliau autoriaus išnašose prancūziško teksto vertimai pateikiami nenurodant originalo kalbos.*

** Matau, aš jus gąsdinu.

*** Jeigu jūs, grafe (arba kunigaikšti), neturite nieko geresnio ir jeigu perspektyva praleisti vakarą pas vargšę ligonę jus ne per daug baugina, aš labai džiaugsiuosi galėdama jus matyti pas save šiandien tarp septyntos ir dešimos valandos. Ana Šerer.

– *Dieu, quelle virulente sortie!** – nè kiek nesumišdamas dėl to-
kio sutikimo atsakė įėjęs kunigaikštis su išsiuvinėtu dvariškio mun-
duru, su ilgomis kojėnėmis ir bateliais, su žvaigždėmis ant krūtėnės
ir su šviesiu plokščiu veidu.

Jis kalbėjo ta rafinuota prancūzų kalba, kuria ne tik kalbėjo, bet ir
galvojo mūsų senoliai, su tomis tyliomis, globėjiškomis intonacijo-
mis, kurios yra įprastos įžymiam žmogui, susenusiam tarp didžiūnų
ir dvariškių. Jis priėjo prie Anos Pavlovnos, pabučiavo jos ranką atki-
šęs iškvėpintą ir spindinčią plikę ir patogiai atsėdė sofoje.

– *Avant tout dites-moi, comment vous allez, chère amie?*** Nura-
minkit mane, – tarė jis nepakeisdamas balso ir tokiu tonu, kuria-
me pro mandagumą ir užuojautą buvo jaučiamas abejingumas ir net
pašaipas.

– Kaip gali būti sveika... kada morališkai kenti? Argi, turėdama
nors kiek jautrumo, gali likti rami mūsų laikais? – tarė Ana Pavlov-
na. – Tikiuosi, jūs pas mane visam vakarui?

– O pokylis pas anglų pasiuntinį? Šiandien trečiadienis. Man
reikia ten pasirodyti, – tarė kunigaikštis. – Duktė užvažiuos manęs
pasiimti ir nuveš.

– Aš maniau, kad šiandieninis pokylis atidėtas. *Je vous avoue
que toutes ces fêtes et tous ces feux d'artifice commencent à devenir in-
sipides****.

– Jeigu būtų žinoję, kad jūs to norite, pokylį būtų atidėję, – tarė
kunigaikštis, iš įpratimo kaip prisuktas laikrodėis sakydamas tokius
dalykus, kuriais jis ir nenorėjo, kad kas tikėtų.

* Viešpatie, koks smarkus užpuolimas!

** Pirmiausia pasakykit man, kaip jūsų sveikata, mieloji drauge?

*** Prisipažįstu, visi tie pokyliai ir fejerverkai darosi nepakenčiami.

– *Ne me tourmentez pas. Eh bien qu'a-t-on décidé par rapport à la dépêche de Novosilzoff? Vous savez tout**.

– Kaip čia jums pasakius? – tarė kunigaikštis šaltu, nuobodžiaujančiu tonu. – *Qu'a-t-on décidé? On a décidé que Buonaparte a brûlé ses vaisseaux, et je crois que nous sommes en train de brûler les nôtres***.

Kunigaikštis Vasilijus visada kalbėdavo tingiai, tarsi aktorius, atliekantis senos pjesės vaidmenį. Ana Pavlovna Šerer, priešingai, nors ir keturiasdešimties metų, buvo kupina ugnies ir gyvumo.

Būti entuziaste tapo jos visuomeninė padėtis, ir kartais, net pati nenorėdama, jinai, kad neapviltų pažįstamų žmonių lūkesčio, darydavosi entuziastė. Santūri šypsena, nuolat spindinti Anos Pavlovnos veide, nors ir netiko susenusiems bruožams, betgi rodė, kad ji, kaip tie išlepinti vaikai, puikiai nusivokia apie šitą malonią savo ydą, kuria nusikratyti nenori, negali ir nemato reikalo.

Įsileidus į pokalbį politiniais klausimais, Ana Pavlovna įsikarščio.

– Ak, nekalbėkite man apie Austriją! Gal aš nieko neišmanau, bet Austrija niekada nenorėjo ir nenori karo. Ji mus išduoda³. Rusija viena turi būti Europos gelbėtoja. Mūsų kilnūs valdovas žino savo kilnų pašaukimą ir liks jam ištikimas. Tai vienintelis dalykas, kuriuo aš tikiu. Mūsų gerajam, įstabiajam valdovui teks didžiausias vaidmuo pasaulyje, ir jis yra toks dorybingas ir geras, kad Dievas jo neapleis, ir jis atliks savo pašaukimą – užsmaugs revoliucijos hidrą, kuri dabar yra dar siaubingesnė, įsikūnijusi tame žmogžudyje ir piktadaryje. Mes vieni turime išpirkti teisulio kraują. Kuo mums

* Nekankinkite manęs. Na, kas gi nuspręsta dėl Novosilcevo depešos⁴. Jūs viską žinote.

** Kas nuspręsta? Nuspręsta, kad Bonaparte sudegino savo laivus, ir mes taip pat, rodos, esame pasiruošę sudeginti savuosius.

pasitikėti, aš klausiu jus?.. Anglija su savo komercine dvasia nesupras ir negali suprasti, kokia kilni imperatoriaus Aleksandro siela. Ji atsisakė pasitraukti iš Maltos⁵. Ji nori įžiūrėti, ji ieško paslėptų minčių mūsų veiksmuose. Ką jie pasakė Novosilceviui?.. Nieko. Jie nesuprato, jie negali suprasti, kaip aukojasi mūsų imperatorius, kurs nieko nenori sau ir visko nori pasaulio labui. Ir ką jie pažadėjo? Nieko. O ką pažadėjo, ir to neištesės! Prūsija jau pareiškė, kad Bonaparte nenugalimas ir kad visa Europa nieko negalinti prieš jį... Ir aš netikiu nė vienu nei Hardenbergo, nei Haugvico žodžiu⁶. *Cette fameuse neutralité prussienne, ce n'est qu'un piège**. Aš tikiu vien Dievą ir kilnią mūsų mielojo imperatoriaus paskirtį. Jis išgelbės Europą!.. – Staiga ji nutilo ironiškai šypsodama iš savo įsikarščiavimo.

– Aš manau, – tarė kunigaikštis su šypsena, – jeigu jus būtų pasiuntę vietoj mūsų mielojo Vincengerodės, tai jūs būtumėt plėšte išplėšusi prūsų karaliaus sutikimą⁷. Jūs tokia gražbylė! Gal duosite man arbatos?

– Tuojau. *A propos*, – pridūrė ji vėl nurimdama, – šiandien mano svečiai bus du labai įdomūs žmonės, *le vicomte de Mortemart, il est allié aux Montmorency par les Rohans***, viena kilmingiausių Prancūzijos šeimų. Tai vienas iš gerųjų, tikrųjų emigrantų. Ir paskui *l'abbé Morio****; jūs pažįstate tą gilų protą? Jį buvo priėmęs valdovas. Pažįstate?

– O! Man bus labai malonu, – tarė kunigaikštis. – Sakykite, – pridūrė jis itin atsainiai ir tarytum tik dabar kažką prisiminęs, nors tai, ko klausė, buvo svarbiausias jo apsilankymo tikslas, – ar tiesa, jog *l'impératrice-mère***** pageidauja, kad baronas Funkė būtų paskirtas

* Tas garsusis Prūsijos neutralitetas tėra tik spąstai.

** Beje, vikontas Mortemaras, jis giminiuojasi su Monmoransi per Rohanus⁸.

*** Abatas Moris.

**** Našlė imperatorė.

pirmuoju sekretorium į Viena? *C'est un pauvre sire, ce baron, à ce qu'il paraît**. – Kunigaikštis Vasilijus labai norėjo savo sūnui išrūpinti šią vietą, kurią per imperatorę Mariją Fiodorovną buvo stengiamasi suteikti baronui.

Ana Pavlovna beveik užmerkė akis duodama tuo suprasti, kad nei ji, nei kas kitas negali spręsti, kas yra malonu ar kas patinka imperatorei.

– *Monsieur le baron de Funke a été recommandé à l'impératrice-mère par sa soeur***, – tepasakė ji liūdnu, šaltu tonu. Tuo metu, kai paminėjo imperatorę, Anos Pavlovnos veide staiga atsirado gili ir nuoširdi atsidavimo ir pagarbos išraiška, persunkta liūdesio, ir taip atsitikdavo kiekvienąsyk, kai kalbėdama užsimindavo apie aukštąją savo globėją. Ji pasakė, kad jos didenybė teikėsi parodyti baronui Funkei *beaucoup d'estime****, ir jos žvilgsnį vėl apniaukė liūdesys.

Kunigaikštis abejingai nutilo. Ana Pavlovna su įprastu rūmų damos bei moters apsukrumu ir takto gyvumu panoro ir gnybtelėti kunigaikščiui už tai, kad jis drįso taip atsiliepti apie asmenį, rekomenduotą imperatorei, ir sykiu jį paguosti.

– *Mais à propos de votre famille*, – tarė ji, – ar žinote, kad jūsų dukterė nuo to laiko, kai ėmė rodytis aukštuomenėje, *fait les délices de tout le monde. On la trouve belle comme le jour*****.

Kunigaikštis nusilenkė išreikšdamas pagarbą ir dėkingumą.

– Aš dažnai galvoju, – kalbėjo toliau Ana Pavlovna, valandžiukę patylėjusi, pasislinkdama prie kunigaikščio ir maloniai šypsodama jam, lyg rodydama, kad politinės ir saloninės kalbos baigtos ir dabar

* Tasai baronas, kaip atrodo, yra menkysta.

**Baroną Funkę imperatorei motinai rekomendavo jos sesuo.

*** Daug pagarbos.

**** Beje, dėl jūsų šeimos... Visus yra sužavėjusi. Sako, ji graži kaip diena.

prasideda nuoširdus pašnekesys, – aš dažnai galvoju, kaip kartais neteisingai paskirstoma gyvenimo laimė. Už ką jums likimas davė tokius du šaunius vaikus (išskyrus Anatolį, jūsų jaunesnįjį, aš jo nemėgstu, – įterpė ji griežtai, kilstelėjusi antakius), tokius puikius vaikus? O jūs iš tiesų kuo mažiausiai juos branginate ir todėl nesate jų vertas.

Ir ji nusišypsojo savo entuziastiška šypsena.

– *Que voulez-vous? Lafater aurait dit que je n'ai pas la bosse de la paternité**, – tarė kunigaikštis.

– Liaukitės juokavęs. Aš norėčiau rimtai su jumis pasikalbėti. Žinote, aš esu nepatenkinta jūsų jaunesniuoju sūnum. Tepalieka tai tarp mūsų (jos veidas pasidarė liūdnas), apie jį buvo kalbėta pas jos didenybę, ir visi jūsų gailisi...

Kunigaikštis nieko neatsakė, bet ji tylėdama ir reikšmingai žvelgdama į jį laukė atsakymo. Kunigaikštis Vasilijus susiraukė.

– Kas gi man daryti? – tarė jis pagaliau. – Jūs žinote, aš padariau jų auklėjimui visa, ką gali tėvas, ir abu išaugo *des imbéciles***. Įpolitas bent ramus kvailys, o Anatolis – neramus. Tai vienintelis skirtumas, – tarė jis šypsodamas nenatūraliau ir gyviau negu paprastai, ir susiklosčiusiose aplink jo burną raukšlėlėse ypač ryškiai pasirodė kažkas netikėtai šiurkštaus ir nemalonaus.

– Ir kam gimsta vaikai tokiems žmonėms kaip jūs? Jeigu nebūtumėt tėvas, nieko negalėčiau jums prikišti, – tarė Ana Pavlovna susimąsčiusi ir pakėlusį akis.

– *Je suis votre ištikimas vergas, et à vous seule je puis l'avouer*. Mano vaikai – *ce sont les entraves de mon existence****. Tai mano kryžius.

* Ką padarysi! Lafateris pasakytų, kad man trūksta tėviškos meilės gumbelio⁹.

** Kvailiai.

*** Aš esu jūsų... Ir jums vienai galiu prisipažinti. Mano vaikai – tai mano gyvenimo našta.

Aš šitaip sau tai aiškinu. *Que voulez-vous?..* * – Jis nutilo mostu reikšdamas savo nuolankumą žiauriajam likimui.

Ana Pavlovna susimąstė.

– Ar jūs niekad negalvojot apvesdinti savo palaidūno sūnaus Anatolio? Sako – tarė ji, – kad senos panos *ont la manie des mariages* **. Aš dar nejaučiu savyje tos silpnybės, bet turiu numaćiusi vieną *petite personne*, kuri labai nelaiminga su tėvu, *une parente à nous, une princesse* *** Bolkonskaja. – Kunigaikštis Vasilijus nieko neatsakė, nors su įprastu salonų žmonėms orientacijos ir atminties greituomu linktelėdamas galvą parodė, kad šį dalyką turėsiąs omeny.

– O ar jūs žinote, kad tasai Anatolis man kainuoja keturiasdešimt tūkstančių per metus, – tarė, matyt, nepajėgdamas sulaikyti liūdno minčių tėkmės. Jis patylėjo.

– Kas bus po penkerių metų, jei ir toliau taip eis? *Voilà l'avantage d'être père* ****. Ar ji turtinga, ta jūsų kunigaikštytė?

– Tėvas labai turtingas ir šykštus. Jis gyvena kaime. Žinote, tas garsusis kunigaikštis Bolkonskis, atleistas dimisijon dar velionio imperatoriaus laikais ir pramintas prūsų karaliumi¹⁰. Jis labai protingas žmogus, bet keistuolis ir sunkaus būdo. *La pauvre petite est malheureuse, comme les pierres* *****. Ji turi brolių, žinote, tą, kur neseniai vedė Lise Meinen, Kutuzovo adjutantą. Šį vakarą jis bus pas mane.

– *Ecoutez, chère Annette* *****, – tarė kunigaikštis, staiga paėmęs savo pašnekovę už rankos ir kažkodėl lenkdamas ją žemyn. – *Arrangez-moi cette affaire et je suis votre* ištikimiausias vergas *à tout jamais*

* Ką daryti?..

** Turi maniją vėsdinti.

*** Merginą... mūsų giminaitė, kunigaikštytė.

**** Štai ir nauda būti tėvu.

***** Vargšėlė nelaiminga kaip akmenys.

***** Paklauskite, brangioji Anet.

(vergas *comme mon* seniūnas *m'écrit** pranešimuose). Ji iš geros šeimos ir turtinga. Viskas, ko man reikia.

Ir jis tais laisvais ir familiariais grakščiais judesiais, būdingais tik-tai jam, paėmė freilinos ranką, pabučiavo ją ir pabučiavęs pamosavo freilinos ranka, atsidribež kėsele ir žvelgdamas į šalį.

– *Attendez*** – tarė Ana Pavlovna galvodama. – Šiandien pat aš pasikalbėsiu su *Lise (la femme du jeune Bolkonskis)****. Ir galbūt tai susitvarkys. *Ce sera dans votre famille, que je ferai mon apprentissage de vieille fille*****.

II

Anos Pavlovnos salone pamažu ėmė daugėti svečių. Suvažiavo aukštoji Peterburgo diduomenė, žmonės skirtingiausio amžiaus ir būdo, bet vienos aplinkos, kurioje visi gyveno; atvažiavo kunigaikščio Vasilijaus duktė gražuolė Elen pasiimti tėvo ir drauge su juo važiuoti į pokylį pas anglų pasiuntinį. Ji buvo su imperatorės monograma ir bali-ne suknia. Atvažiavo ir žinomoji kaip *la femme la plus séduisante de Pétersbourg*****, jaunoji, mažoji kunigaikštienė Bolkonskaja, praeitą žiemą ištekJusi ir dabar dėl nėštumo nesirodanti dideliuose pobūviuose, bet dar važinėjanti į nedidelius vakarus. Atvažiavo

* Sutvarkykite man šį reikalą, ir aš – ištikimiausias jūsų vergas amžinai... kaip man rašo mano seniūnas.

** Palaukite.

*** Liza (jaunoji Bolkonskio žmona).

**** Jūsų šeimoje aš pradėsiu mokytis senos panos amato.

***** Žavingiausia Peterburgo moteris.

kunigaikštis Ipolitas, kunigaikščio Vasilijaus sūnus, su Mortemaru, kurį jis pristatė; atvažiavo ir abatas Moris, ir daugelis kitų.

– Jūs dar nesimatėte, – arba: – jūs dar nepažįstami su *ma tante*?* – sakydavo Ana Pavlovna atvykstantiems svečiams ir labai rimtai juos privesdavo prie mažos senutės su pūpsančiais kaspinais, išplaukusios iš kito kambario, kai tik ėmė rinktis svečiai, pasakydavo jų pavardę iš lėto vesdama akis nuo svečio į *ma tante* ir paskui nueidavo šalin.

Visi svečiai atlikinėjo šią niekam nežinomos, niekam neįdomios ir niekam nereikalingos tetulės sveikinimo ceremoniją. Ana Pavlovna su liūdna, iškilminga užuojauta stebėjo tuos sveikinimus tylomis jiems pritardama. *Ma tante* kiekvienam tais pačiais žodžiais kalbėdavo apie jo sveikatą, apie savo sveikatą ir apie jos didenybės sveikatą, kuri šiandien, ačiū Dievui, esanti geresnė. Visi prieinantieji, iš mandagumo nerodydami skubos, su palengvėjimu, lyg sunkią pareigą atlikę traukdavosi nuo senutės ir jau paskui per visą vakarą nė sykiio prie jos neprieidavo.

Jaunoji kunigaikštienė Bolkonskaja atvažiavo su rankdarbiu auksu siuvinėtame aksominiame krepšelyje. Jos daili, su vos juoduojančiais ūsiukais viršutinė lūputė buvo per trumpa dantims, bet juo mieliau ji prasiverdavo ir dar mieliau kartais išsitempdavo ir nusileisdavo ant apatinės. Kaip visada esti itin patrauklioms moterims, jos yda – lūpos trumpumas ir truputį pravira burna atrodė esąs ypatingas, savitas josios grožis. Visiems buvo smagu žiūrėti į šią sveikatos ir gyvumo kupiną dailią būsimąją motiną, taip lengvai pakeliančią savo padėtį. Seniams ir nuobodžiaujantiems, niūriems jaunuoliams atrodė, kad jie, pabuvę ir pasišnekučiavę su ja kurį laiką, patys darosi

* Mano teta?

panašūs į ją. Kas su ja kalbėdavosi ir sulig kiekvienu jos žodžiu re-gėdavo džiugią šypsenėlę ir blizgančius baltus dantis, kurie būdavo matyti tolydžiu, tas manydavo, jog šiandien jis esąs ypač malonus. Ir taip manydavo kiekvienas.

Mažoji kunigaikštienė, truputį kryptuodama, greitais mažais žingsniukais apėjo stalą su rankdarbių krepšeliu ant rankos ir, links-mai taisydama suknią, atsisėdo sofoje, netoli sidabrinio virtuvo, tarytum visa, ką ji darė, būtų *partie de plaisir** jai ir visiems aplin-kiniams.

– *J'ai apporté mon ouvrage*** – tarė ji, praskleisdama ridikiulį ir kreipdamasi į visus kartu.

– Žiūrėkite, *Annette, ne me jouez pas un mauvais tour*, – kreipėsi ji į šeimninę. – *Vous m'avez écrit que c'était une toute petite soirée; voyez comme je suis attifée****.

Ir ji skėstelėjo rankomis, norėdama parodyti savo elegantišką pilką suknią su mezginiais, šiek tiek žemiau krūtų sujuostą plačiu kaspinu.

– *Soyez tranquille, Lise, vous serez toujours la plus jolie*****, – atsakė Ana Pavlovna.

– *Vous savez, mon mari m'abandonne*, – kalbėjo ji toliau tuo pa-čiu tonu kreipdamasi į generolą, – *il va se faire tuer. Dites moi, po-urquoi cette vilaine querre******, – tarė kunigaikščiui Vasilijui ir, nelauk-dama atsakymo, kreipėsi į kunigaikščio Vasilijaus dukterį, į gražiąją Elen.

* Pramoga.

** Aš atsinešiau darbo.

*** Neiškrėskite man pikto pokšto, Anet. Jūs man rašėte, kad bus visai mažas vakaras; matote, kaip aš apsimuturiavusi.

**** Būkite rami, Liza, jūs visada būsite visų dailiausia.

***** Žinote, mano vyras mane palieka. Jis eina į pražūtį. Sakyt, kam tas šlykštus karas.

– *Quelle délicieuse personne, que cette petite princesse!** – tyliai tarė kunigaikštis Vasilijus Anai Pavlovnai.

Netrukus po mažosios kunigaikštienės įėjo stambus, storas jaunas vyriškis apkirpta galva, su akiniais, šviesiomis kelnėmis pagal tuometinę madą, su aukštu žabo ir rudu fraku. Šis storas jaunuolis buvo neteisėtas sūnus garsaus Jekaterinos laikų didžiūno grafo Bezuchovo, kuris dabar merdėjo Maskvoje. Jis dar niekur netarnavo, buvo ką tik grįžęs iš užsienio, kur mokėsi, ir pirmą sykį rodėsi aukštuomenėje. Ana Pavlovna pasveikino jį linktelėjimu, taikomu pačios žemiausios hierarchijos žmonėms jos salone. Bet nors įžengus Pjerui ir pasisveikino su juo kaip su žemesniu žmogum, Anos Pavlovnos veide pasirodė nerimas ir baimė, panaši į tą, kuri atsiranda išvydus ką nors per daug griozdiško ir netinkamo vietai. Nors Pjeras iš tikrųjų buvo kiek stambesnis už kitus vyrus kambariye, tačiau ši baimė galėjo kilti tik dėl to proto ir sykiu nedrąsaus, pastabaus ir natūralaus žvilgsnio, kuriuo jis skyrėsi iš visų šiame salone.

– *C'est bien aimable à vous, monsieur Pierre, d'être venu voir une pauvre malade*** – tarė Ana Pavlovna, išgąstingai susižvelgdama su tetule, prie kurios jinai jį vedė.

Pjeras burbtelėjo kažką ir vis kažko ieškojo akimis. Jis džiaugsmingai, linksmai nusišypsojo lenkdamasis mažajai kunigaikštieni kaip gerai savo pažįstamai ir priėjo prie tetulės. Anos Pavlovnos baimė nebuvo tuščia, nes Pjeras, nebaigęs klausytis tetulės kalbos apie jos didenybės sveikatą, pasitraukė. Ana Pavlovna išgąstingai sustabdė jį žodžiais:

– Jūs nepažįstate abato Morio? Tai labai įdomus žmogus... – tarė ji.

* Kas per žavinga asmenybė ši mažoji kunigaikštienė!

** Labai malonu iš jūsų pusės, ponas Pjerai, kad teikėtės aplankyti vargšę ligonę.

– Taip, esu girdėjęs apie jo amžinosios taikos planą¹¹, ir tai yra labai įdomu, bet vargu ar įvykdoma...

– Jūs taip manote?.. – tarė Ana Pavlovna vien norėdama ką nors pasakyti ir vėl grįžti prie savųjų šeimininkės pareigų, bet Pjeras padarė priešingą netaktą. Pirma jis, ligi galo neišklausęs pašnekovės žodžių, pasišalino, o dabar savo kalba sutrukdė pašnekovę, kuriai reikėjo nuo jo pasitraukti. Palenkęs galvą ir išskėtęs dideles kojas, jis ėmė įrodinėti Anai Pavlovnai, kodėl mano, jog abato planas esąs chimera.

– Mes dar pasikalbėsime, – tarė Ana Pavlovna šypsodama.

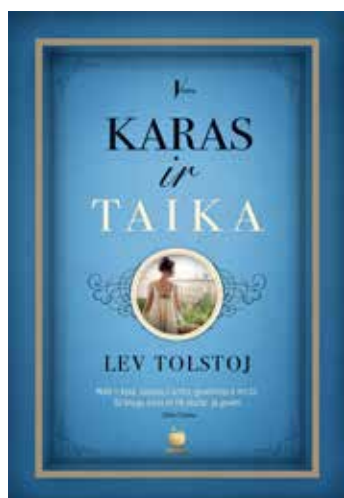
Ir, atsikračiusi jaunuolio, nemokančio gyventi, ji grįžo prie savųjų šeimininkės pareigų ir vėl visur klausėsi bei žvalgėsi pasirengusi teikti pagalbą tam punktui, kur pokalbis imdavo silpti. Kaip verpyklos šeimininkas, susodinęs darbininkus į vietas, vaikštinėja po savo įmonę ir, pastebėjęs sustojusį verpstą ar išgirdęs neįprastą, cypiantį, per daug smarkų jo dūzgimą, skubiai prieina, sulėtina arba paleidžia jį kaip reikiant suktis, taip ir Ana Pavlovna, vaikštinėdama po savo svetainę, priedavo prie nutilusio ar per daug įsikalbėjusio būrelio ir vienu žodžiu ar pašnekovų sukeitimu vėl paleisdavo lygiai, padoriai besisukančią kalbamąją mašiną. Bet tarp šių rūpesčių vis buvo matyti, kad ji itin baiminasi dėl Pjero. Ana Pavlovna susirūpinusi žvilgčiojo į jį tuo metu, kai jis priėjo pasiklaudyti, kas kalbama aplink Mortemarą, ir nuėjo prie kito būrelio, kur kalbėjo abatas. Pjerui, auklėtam užsienyje, šis Anos Pavlovnos vakaras buvo pirmutinis, kurį matė Rusijoje. Jis žinojo, kad čia susirinkusi visa Peterburgo inteligentija, ir jam, tarsi vaikui žaislų krautuvėje, raibo akys. Jis vis bijojo, kad gali praleisti protingus pokalbius, kurių čia gali išgirsti. Žvelgdamas į pasitikinčius ir dailius sukviestųjų veidus, jis vis

tikėjosi ko nors itin protingo. Pagaliau priėjo prie Morio. Pokalbis pasirodė įdomus, ir jis sustojo laukdamas progos pareikšti savo mintis, kaip mėgsta jauni vyrai.

III

Anos Pavlovnos vakaras buvo pradėtas. Verpstai iš visų pusių tolygiai ir nenutildamai dūzgė. Be *matante*, prie kurios sėdėjo tik viena pagyvenusi dama išverktu, liesu veidu, kiek svetimoka šioje tvaskančioje draugijoje, draugija suskilo į tris būrelius. Vieno, kurį sudarė daugiau vyrai, centras buvo abatas; kito, jaunųjų, – gražuolė kunigaikštytė Elen, kunigaikščio Vasilijaus duktė, ir dailutė, skaistaveidė, pagal savo jaunumą per daug apkūni mažoji kunigaikštienė Bolkonskaja. Trečio – Mortemaras ir Ana Pavlovna.

Vikontas buvo malonios išvaizdos, švelnių bruožų ir švelnių manierų jaunas vyras, matyt, laikantis save garsenybe, tačiau, būdamas gerai išauklėtas, kukliai leidosi naudojamas tai draugijai, į kurią pateko. Ana Pavlovna, matyt, vaišino juo savo svečius. Kaip geras metrdotelis paduoda lyg kažką nepaprastai puikaus tą jautienos gabalą, kurio valgyti nepanorėtum, jeigu pamatytum jį nešvarioj virtuvėj, taip ši vakarą Ana Pavlovna serviravo savo svečiams iš pradžių vikontą, paskui abatą kaip kažką nepaprastai rafinuoto. Mortemaro būrely tuojau ėmė kalbėtis apie Engieno hercogo nužudymą¹². Vikontas pasakė, kad Engieno hercogas žuvęs dėl savo kilniadvasiškumo ir kad buvę ypatingų priežasčių Bonapartui užsirūstinti.

**ĮSIGYKITE
KNYGĄ DABAR**

obuolys.lt